

Biodiversitet, C02 og arkitektur

**SKAARUP
LANDSKAB**

Anne Vium Skaarup

Landskabsarkitekt MAA
Kirkegårdskonsulent i Haderslev Stift

Biodiversitet C02 Arkititektur

Biodiversitet

-Hvorfor, hvad, hvor?

Æstetik

-Nu og historisk

Kirkegårdens udfordringer

-Redskaber til afhjælpning

Omlægninger:

Landsbykirkegården

Bykirkegården

Ødekirkegården

Hvorfor

London/England
März, im April
auf dem Kanal,
für
den König
Christoph Rix
Kundberg 12. März
1808

meine kleine
Stimme
Ich schreie
auf vom
Kastanienbaum.

Der Winter
ist der Herbst
meiner Seele

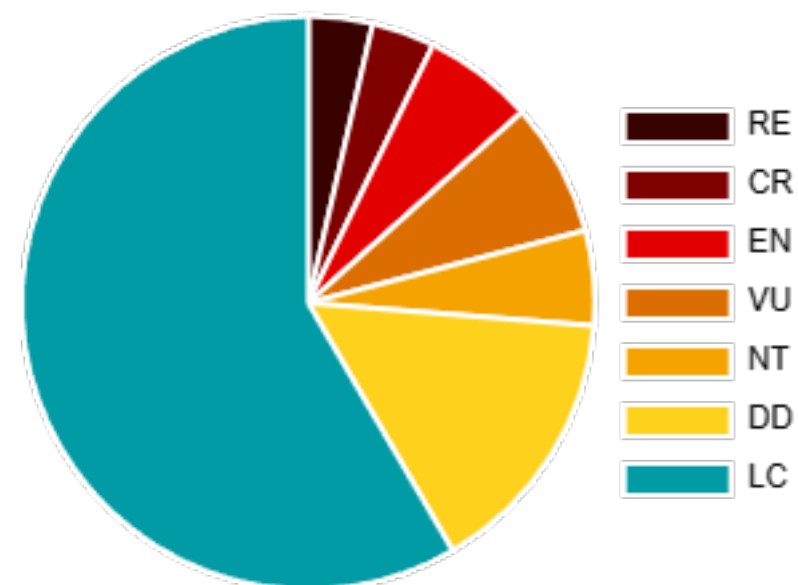
Morgen werden
wir mehr auf
Drängen deiner

Biodiversitetskrise

Biomassen af flyvende insekter er gået
tilbage med 74% over 27 år
(Kilde AU: Tysk studie fra 2017)

Rødlistestatus danmark
12.000 arter vurderet
heraf er 41,6% rødlistede

Biodiversitet

Bier som eksempel

20.000 biarter på verdensplan

50% i farezonen for at uddø indenfor 10 år

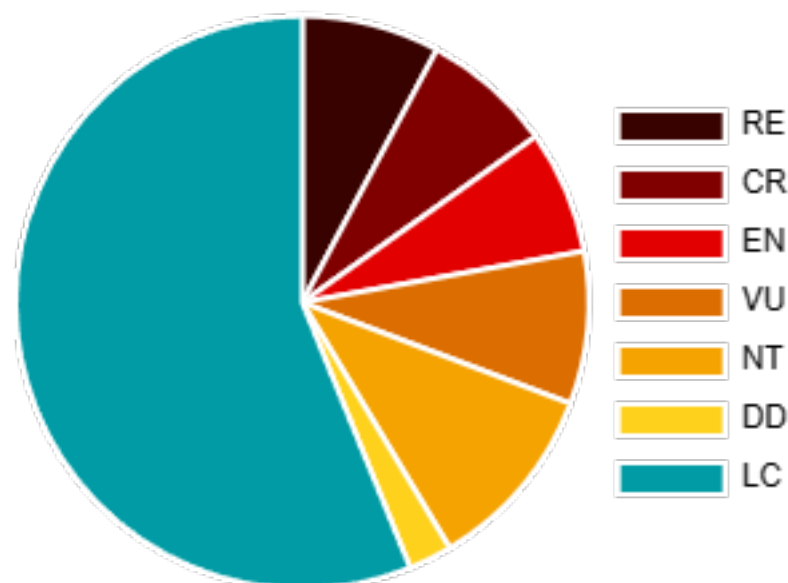
Vi har brug for bierne til bestøvning af bær, frugt, grønsager..

På vores bredde grader skal ca. **60%** af alle planter bestøves for at sætte frø.

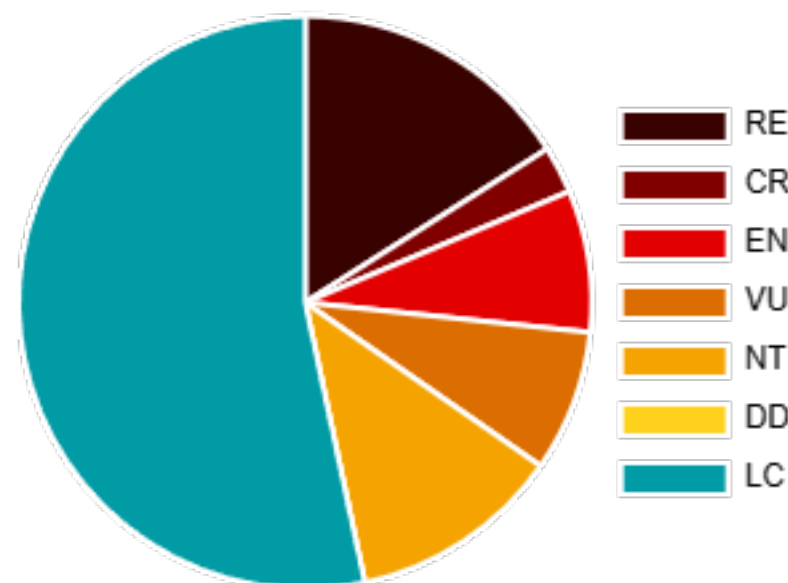
Flere steder i verden er der ikke bier nok. Bierne køres rundt mellem marker og planter.

Danske tal:

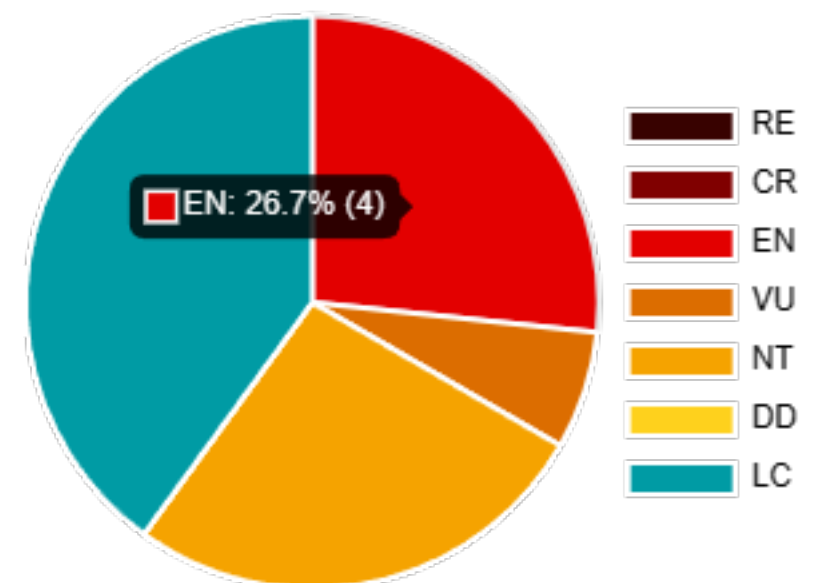
Bier

Dagsommerfugle

Padder

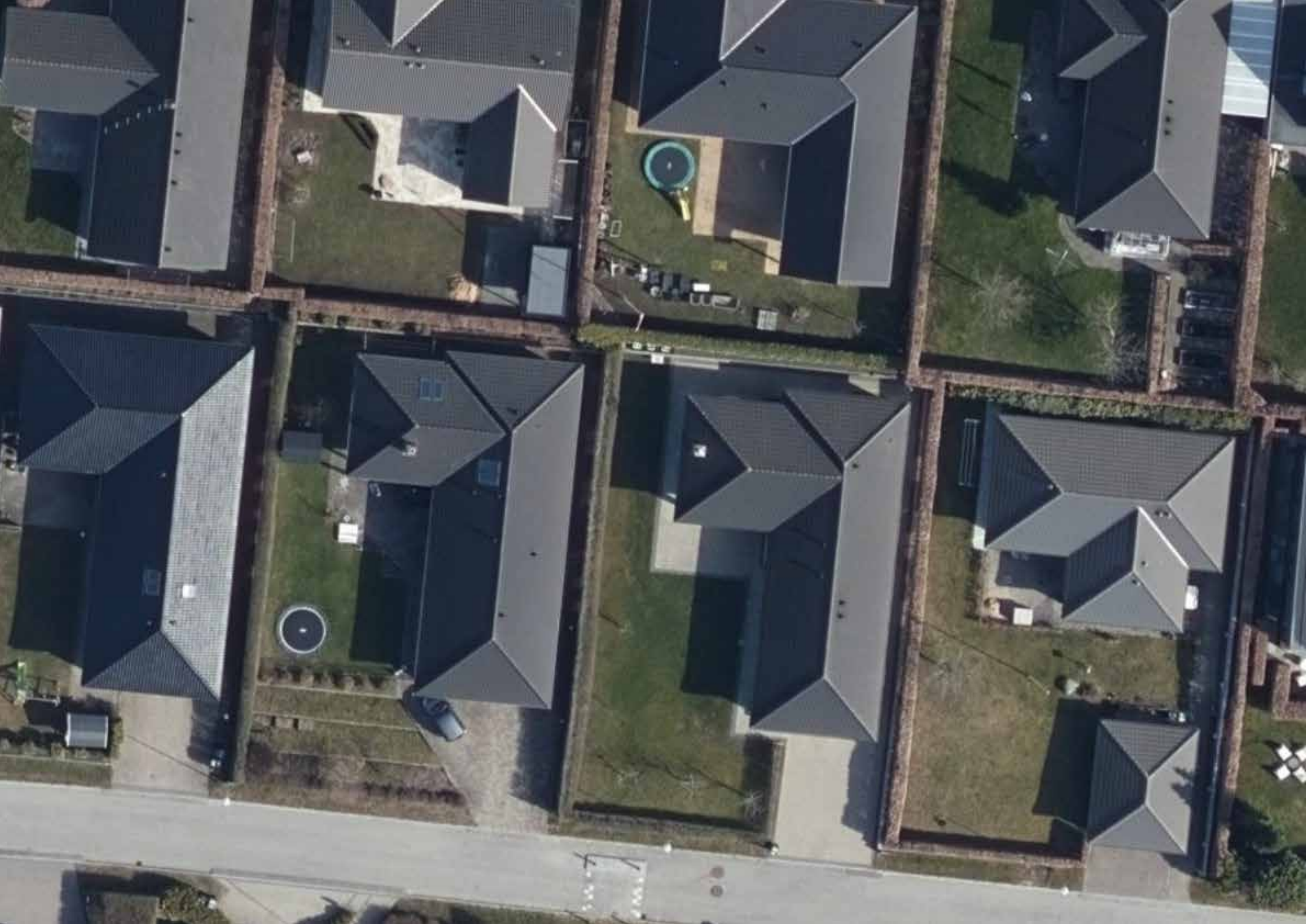

Tjæreborg 1954

Tjæreborg 2020

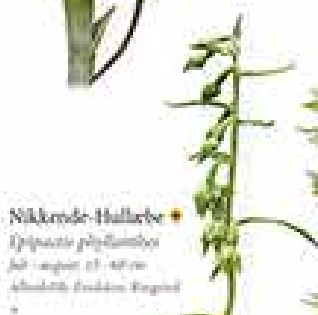

Vindroyet-Gegort ♦
Dactylorhiza majalis
sp. *purpurella* var. *candebona*
Juni - juli, 15 - 40 cm
Vedfjället, Årving Kommun

Nikkende-Hullebe ♦
Epipactis phyllanthus
Juli - august, 15 - 40 cm
Årvedalen, Engedal Kommun

Storblomstret Hullebe ♦
Epipactis atrorubra
Juli, 15 - 40 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Hvid Søkegort ♦
Pseudorchis albida
Juni - juli, 10 - 30 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Hvidgul Gegort ♦
Dactylorhiza inermis var. *inermis*
Juni - juli, 10 - 30 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Bakkegegort ♦
Neottia ovata
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Kvalbe ♦
Epipactis atrorubra
Juli - august, 10 - 30 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Røderød ♦
Neottia ovata
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Thy Gegort ♦
Dactylorhiza majalis
sp. *cathartica*
Juni - juli, 10 - 30 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Pøselebe ♦
Cochlophorum ovale
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Mini-Gegort ♦
Dactylorhiza majalis
sp. *epiphylla*
Juni - juli, 10 - 30 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Skogen-Hullebe ♦
Epipactis atrorubra
sp. *ovata*
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Skov-Hullebe ♦ ♦
Epipactis atrorubra
sp. *ovata*
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Rød Skovhille ♦
Cypripedium calceolus
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Pukkellebe ♦
Habenaria nemoralis
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Hjerterbladet Hillebe ♦
Neottia cordata
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

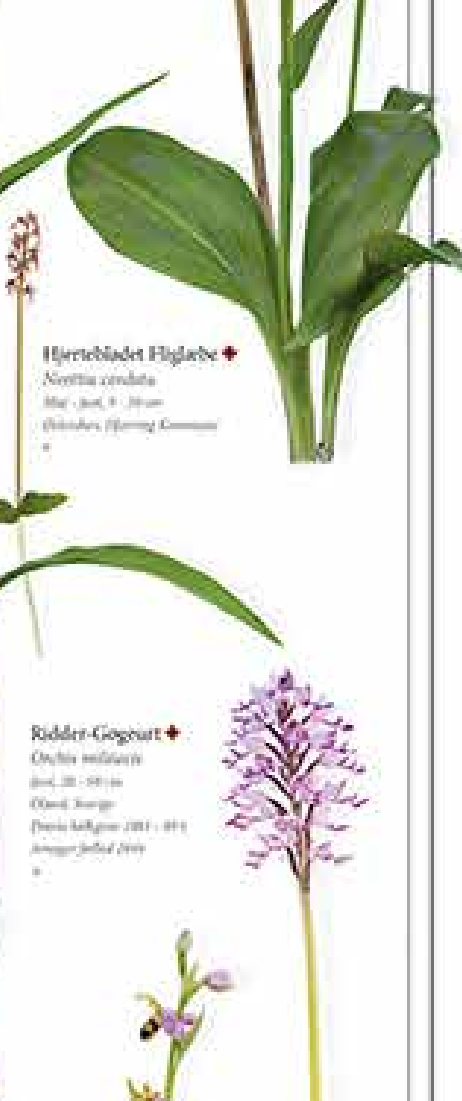
Ridder-Gegort ♦
Ophrys sphegodes
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Bibblus ♦
Ophrys sphegodes
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Fjeldet Gegort ♦
Dactylorhiza majalis
sp. *inermis*
Juni - juli, 10 - 30 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Sten-Gegort ♦
Ophrys sphegodes
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Rød Hullebe ♦
Epipactis atrorubra
Juni - juli, 10 - 25 cm
Årvedalen, Årving Kommun

Biodiversitet

Hvad er det?

Plads

Variation

Levesteder

Mad

FN definere biodiversitet som:

“Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske sammenspil, som organismerne indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variation indenfor og mellem arter som mangfoldigheden af økosystemer”

Egetræ

På et gammelt egetræ
kan der være tilknyttet
helt op til 1000 arter.
Arterne lever på, af og
ved træet.

Insekter
svampe
lavér
pattedyr
fugle

jo ældre træet er,
jo flere arter

Nedbrydere

Hvor er der plads?

Lundholm/Engelst
Måske, på Andet
af din kam,
den
den Konge
Christen, Rik
Kundberg 12. Marts
1808

meine kleine
Stimme
Ich schreie
auf vom
Kastanien an.

Der Mutter
ist der Lieber
meine Stimme

Morgen werden
ich mehr auf
Drängen deiner

I medierne

Giv os naturen tilbage

Langs Veje

Offentlige Anlæg

Boligområder

Kirkegårde

Status på kirkegården

Æstetik

Kirkegården er en forlængelse af kirken
Se den som en gammel have

Kendte motiver fra parcelhuset
er blevet kirkegårdens målestok for
pænt og ordentligt

Forfald

Tid

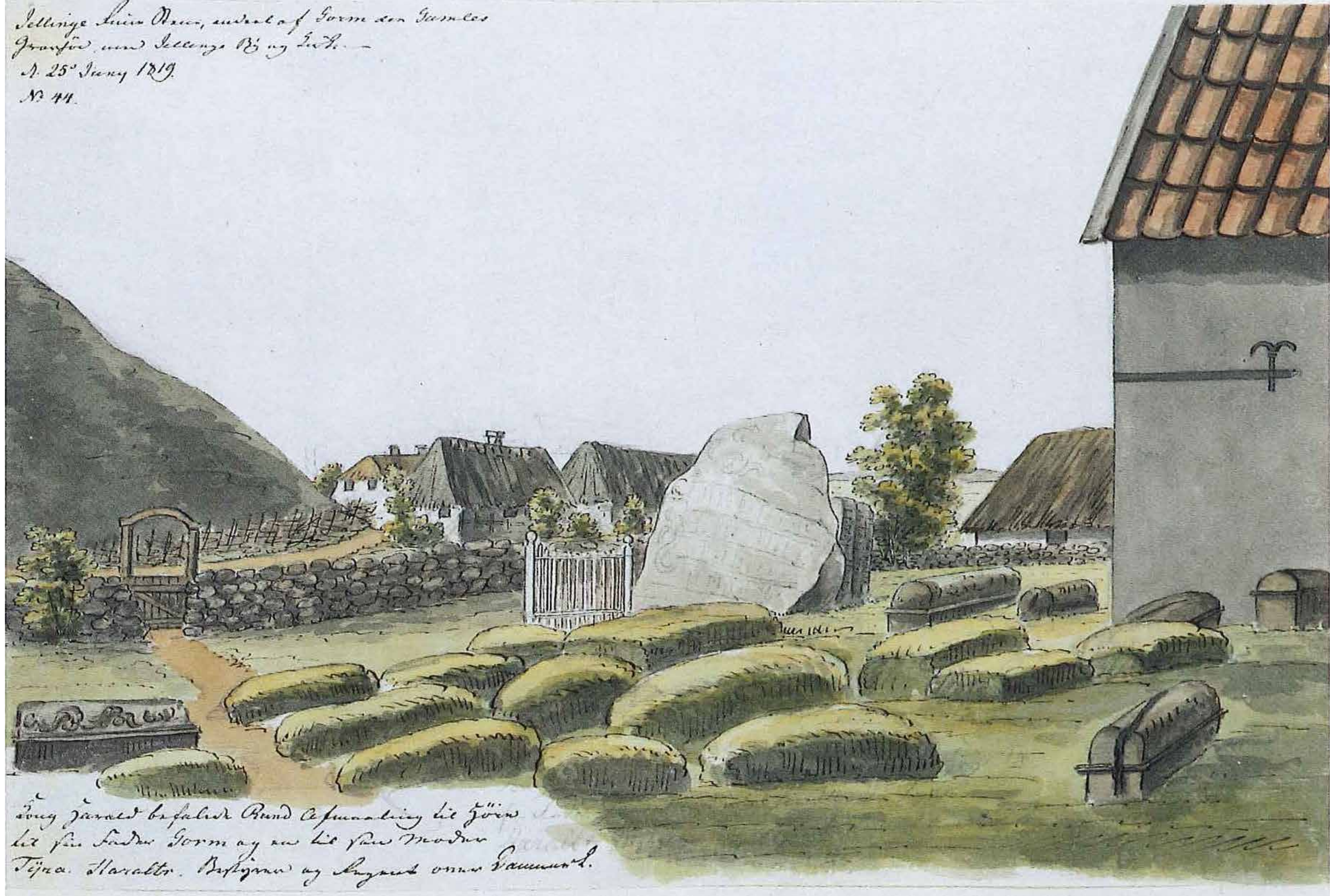
Historiske spor

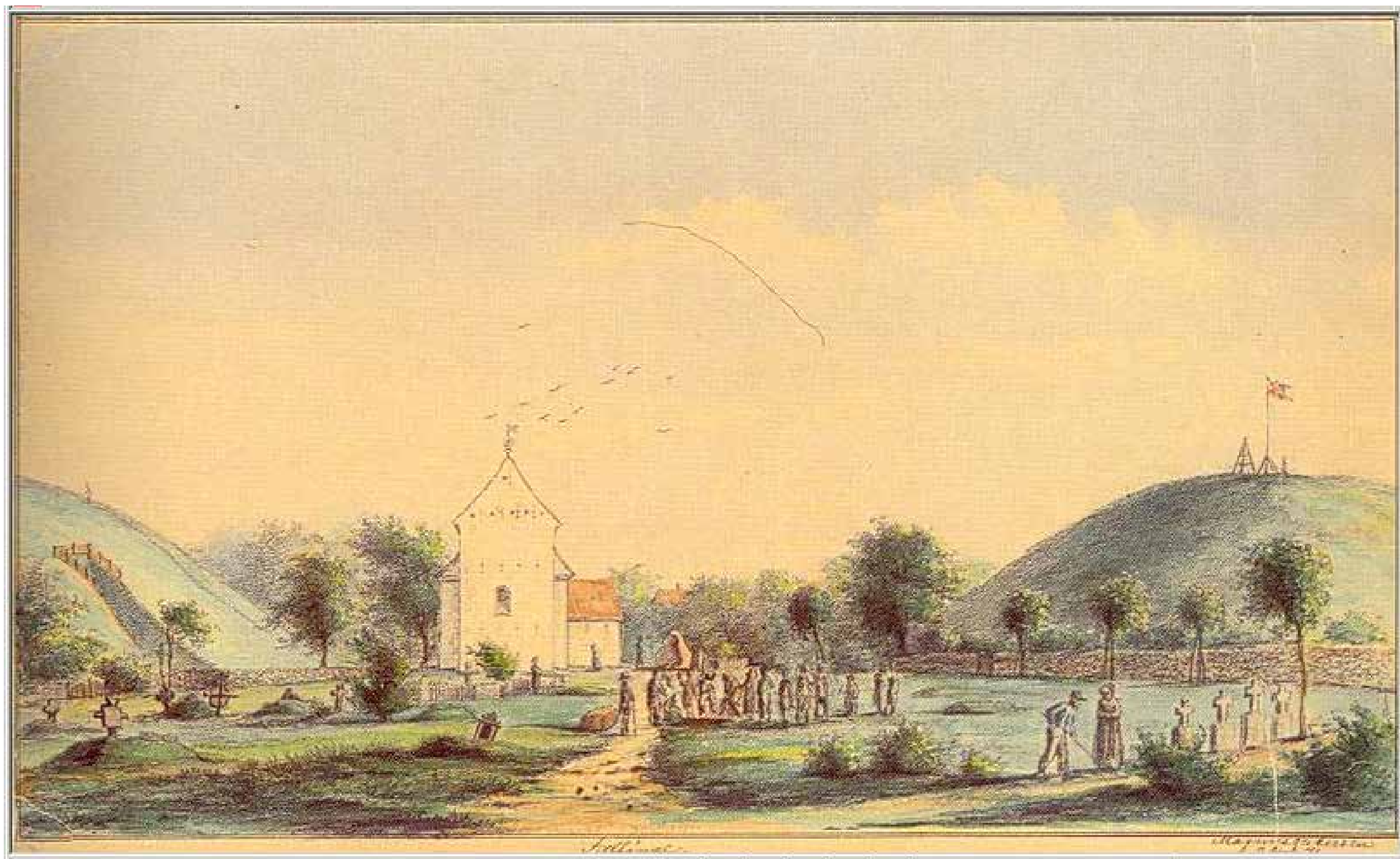
Kirkegården skal også altid være ren og ordentlig. Der skal hverken være hyldebuske eller nælder, græsset må kun gå op til ankelen. Det skal være smukt, jævnt, langt græs, som kirke-værgerne slår to eller tre gange om sommeren, så godtfolk kan komme til deres forældres grave...

Biskop Peder Palladius

Jellinge Lieve Mors, udsat af Gorm den Gamles
 Gravsten, med Jellinge Bjerg i Baggrunden.
 d. 25^e Juni 1819.
 N° 44.

Sørg Jævel! befalst Rand afsmaltning til Jøen
 til sin Sønner Gorm og sin til sin Moder
 Tjener. Hæder. Besigter og Angest om sin Samfund.

Jelling kirkegård. Magnus Petersen 1871

Gammelsohn kirkegård

Ländliche Angewandte
 Malerei, für Anden
 auf die Kunst,
 von
 dem König
 Christian 7. Rex
 Kopenhagen 12. März
 1808

meine kleine
 Stimmchen
 Ich schreibe
 dir vom
 Kastanien an.

Deine Mutter
 hat dir doch
 einen Brief

Morgen werden
 wir mehr auf
 Drängen deiner

Udfordringerne

kirkegårdenes udfordring

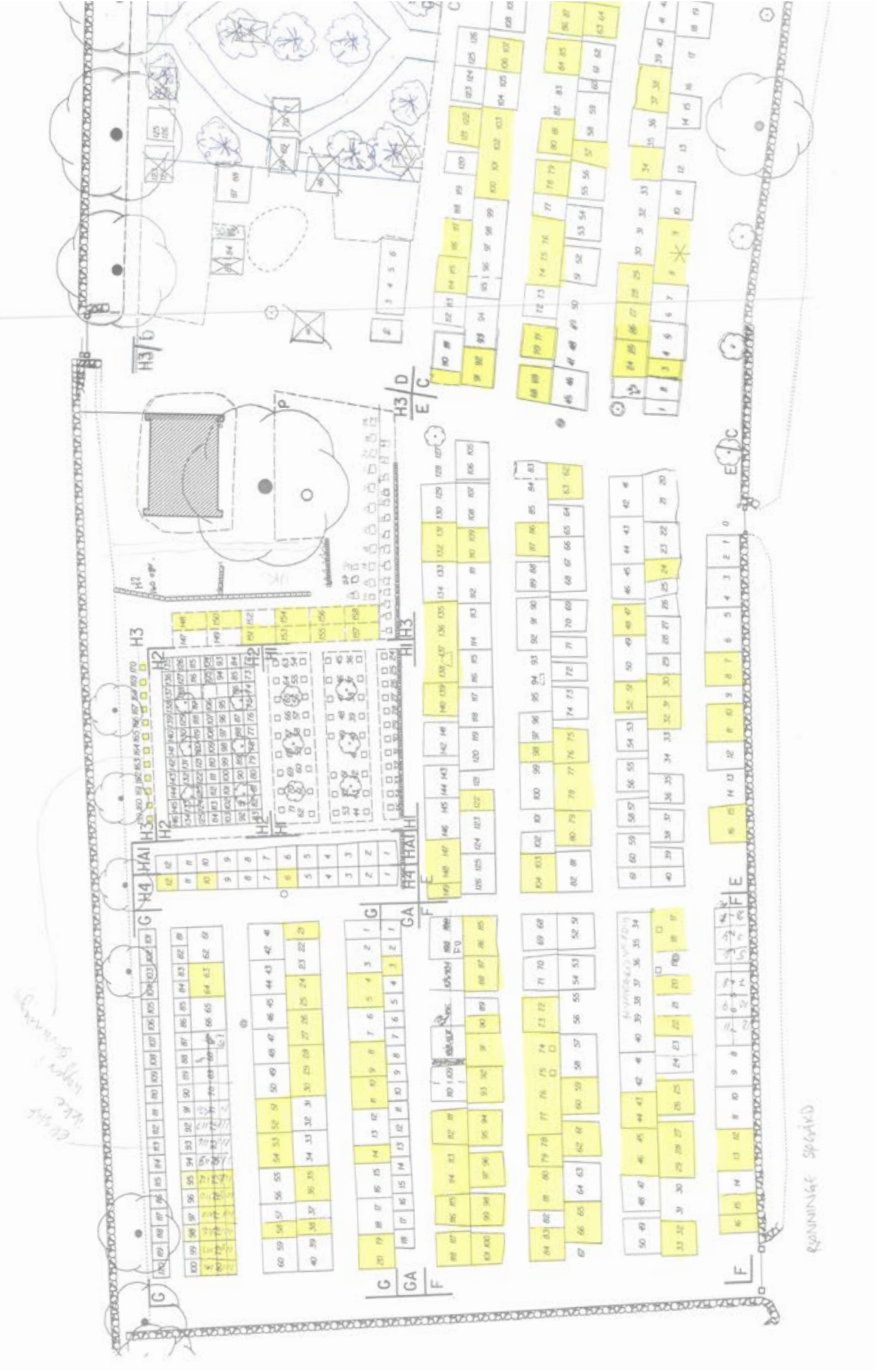
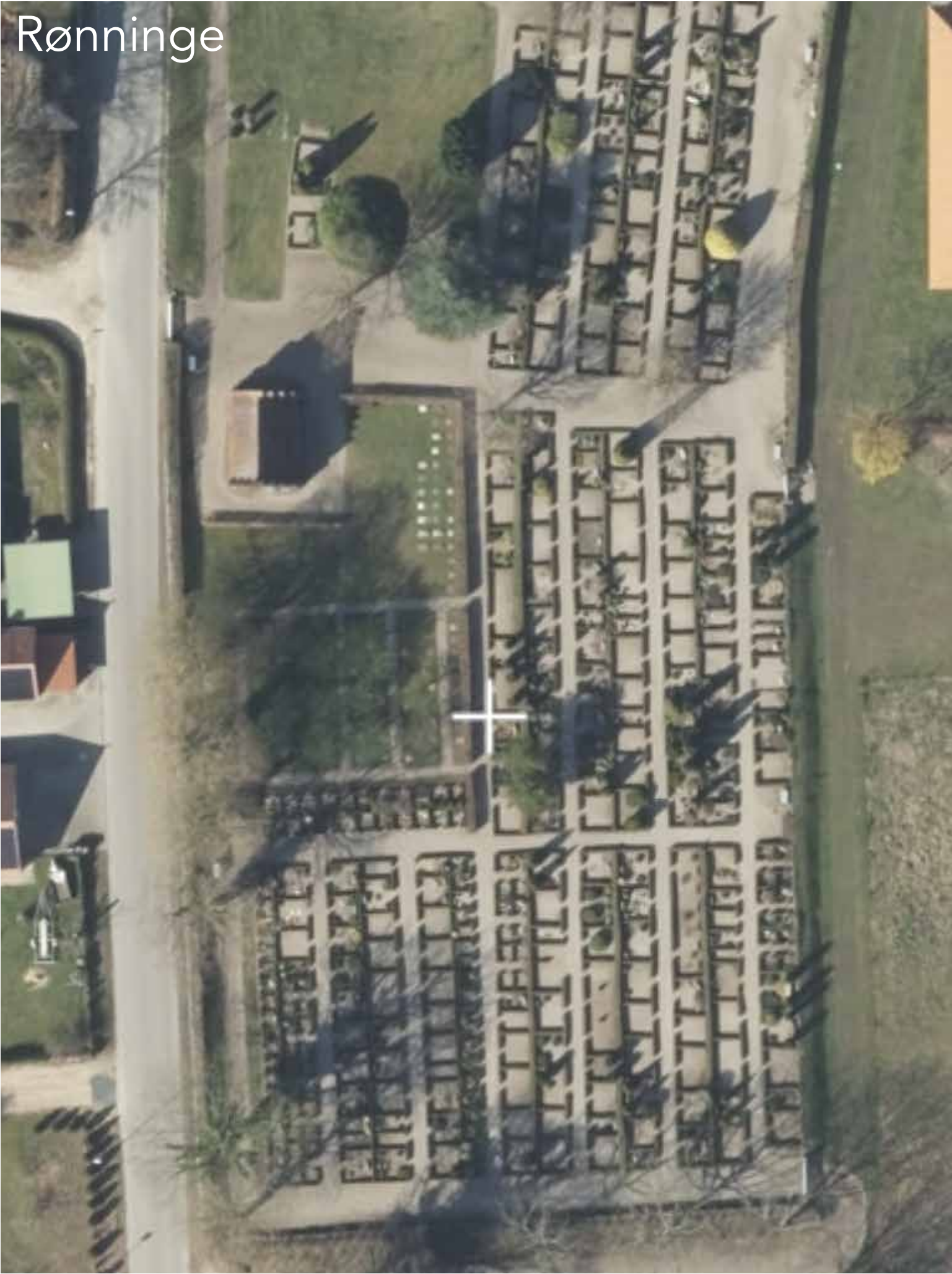
For mange gravsteder

For få urnegravsteder

For meget plads

Færre midler

Rønninge

Hvis udfordringen
ser sådan ud:

Kan biodiversitet
være løsningen?

Helheden

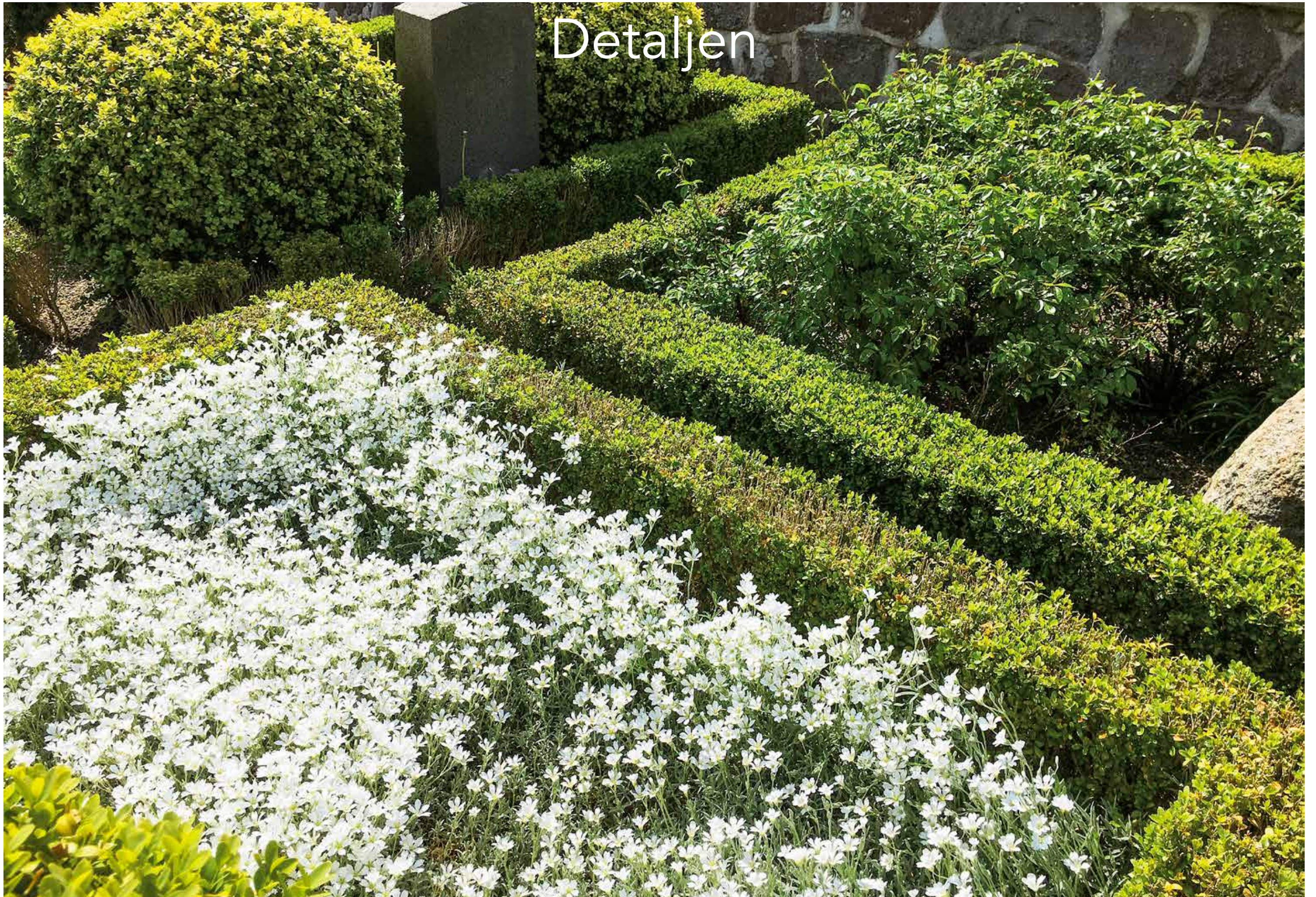

Detaljen

I det skjulte

Omlægning

Eksempler

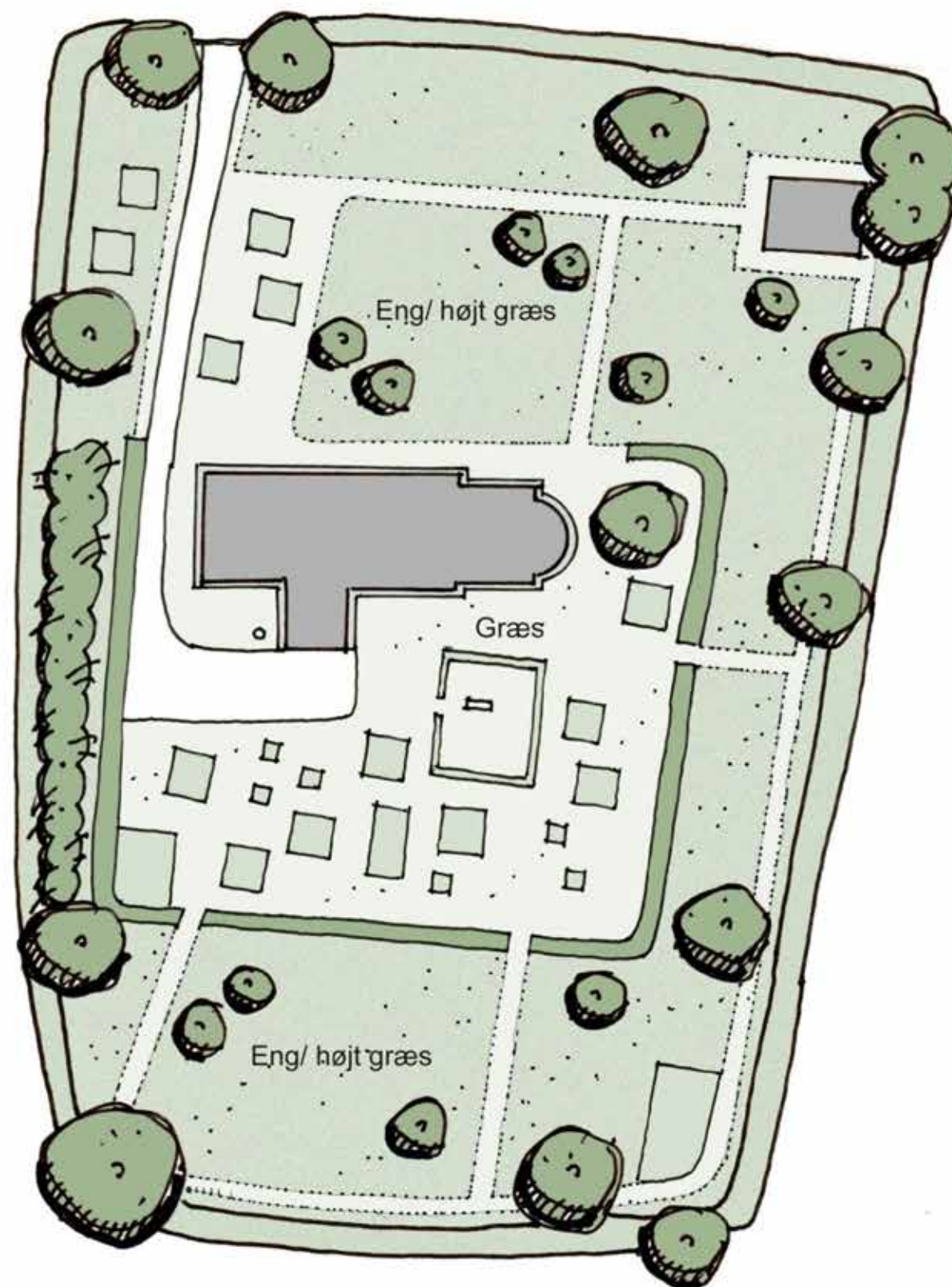
Tøndering kirkegård - Reducere størrelsen

Røde streger: Ledige gravsteder
Hvide arealer: Grus

TØNDERING KIRKEGÅRD 2015

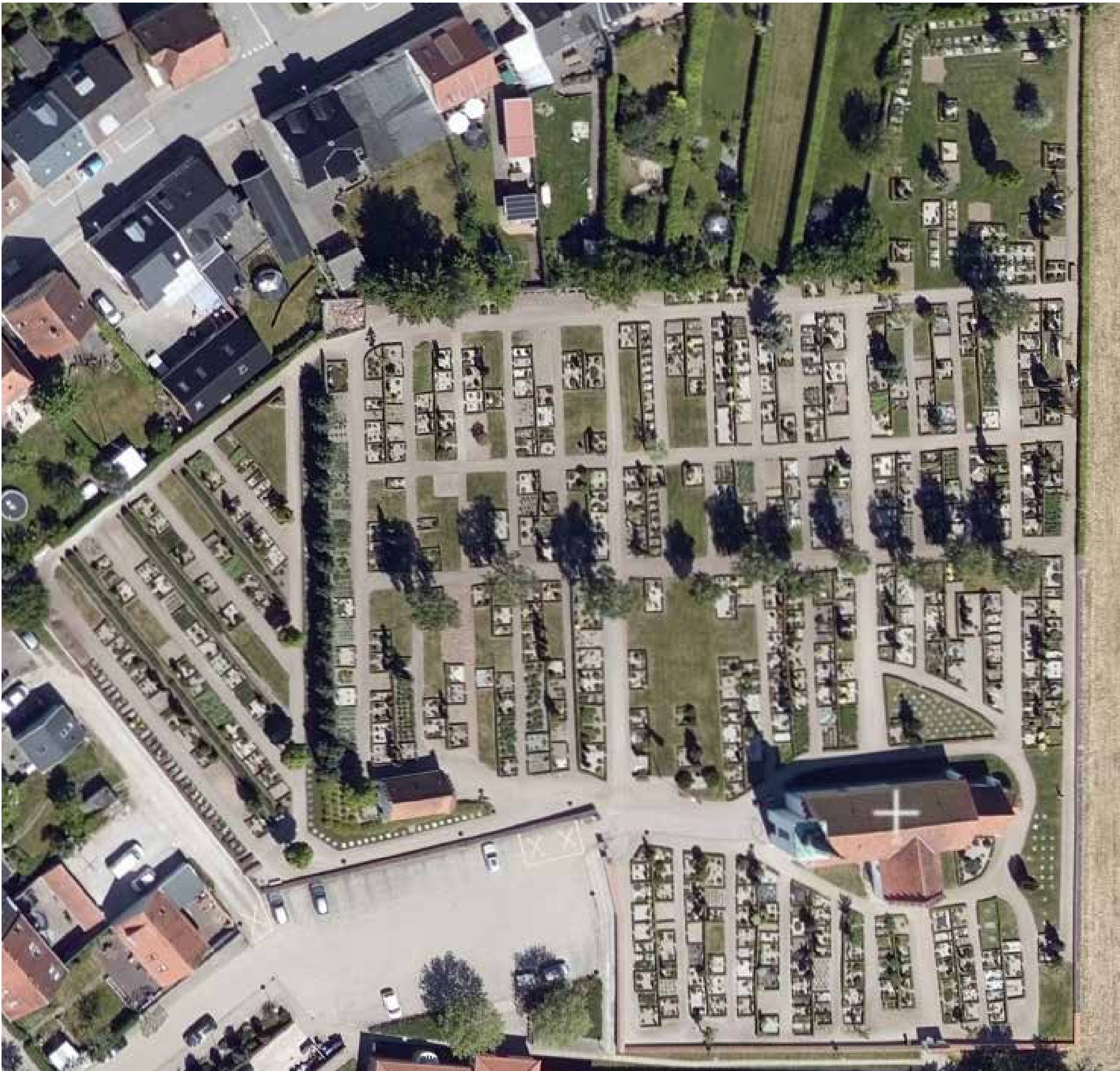

UDVIKLINGSPLAN

Skanderup Kirkegård

Skanderup Kirkegård

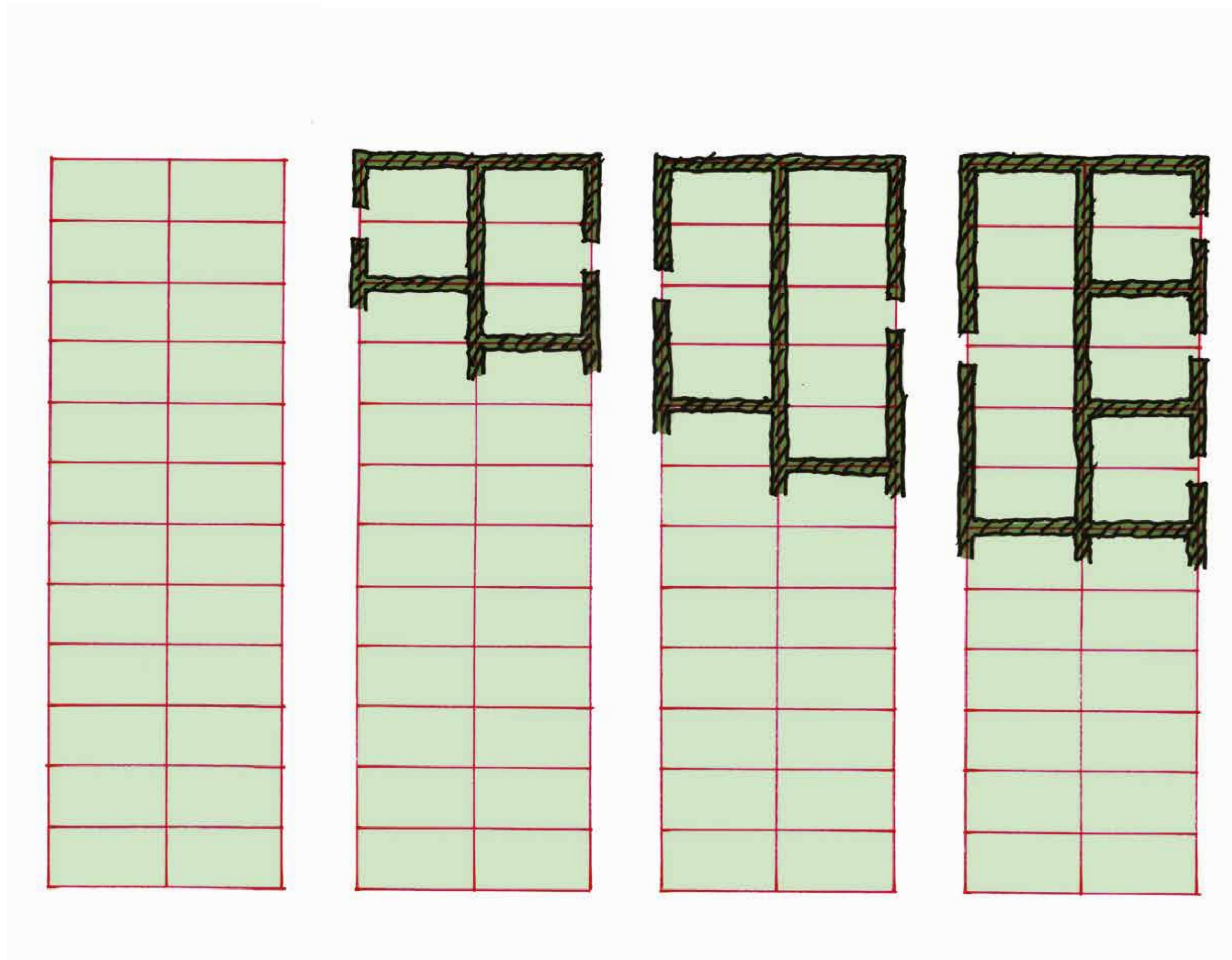

Skanderup Kirkegård

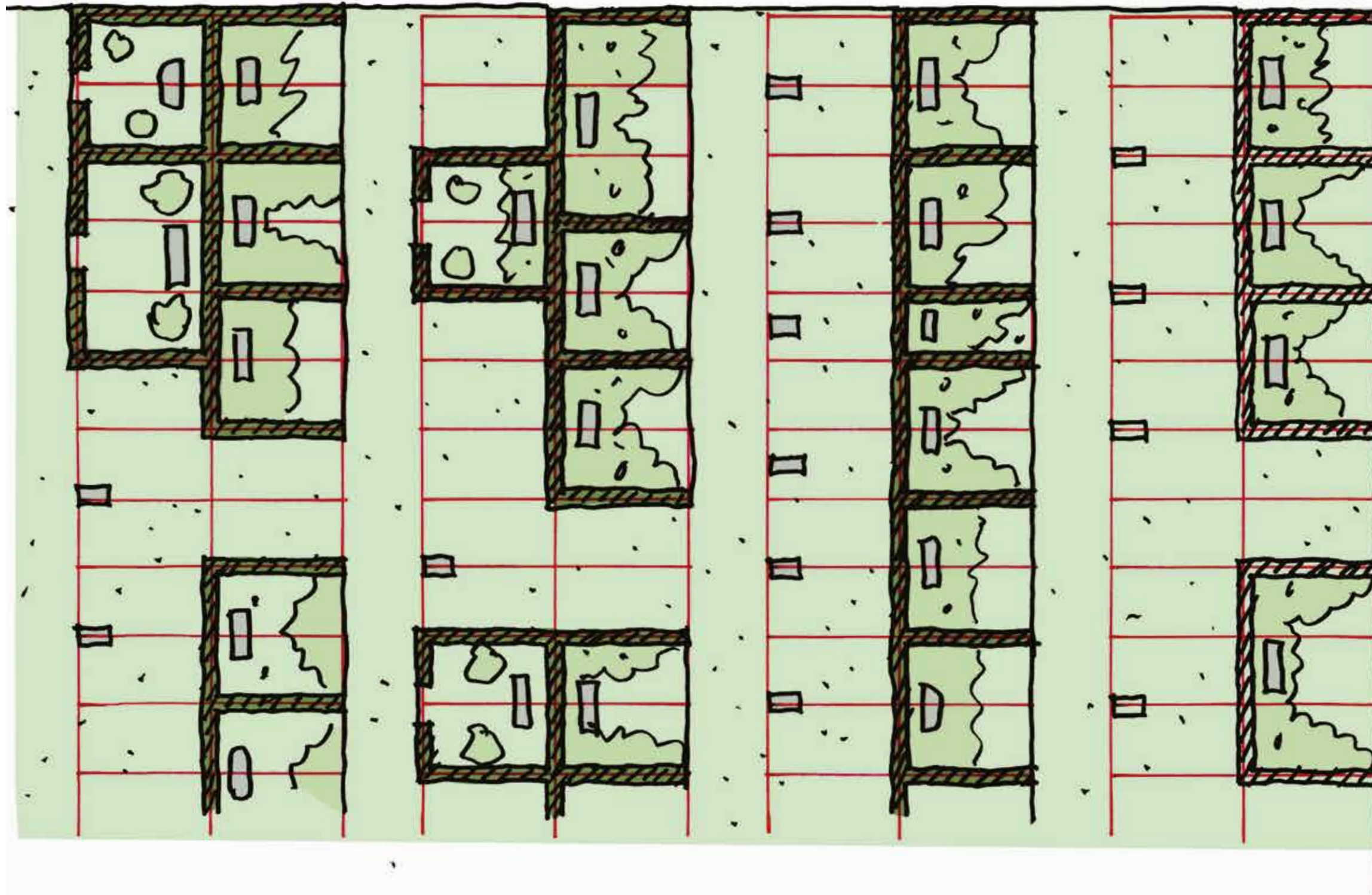
- ▣ *Liggende gravsten*
- ▤ *Stående gravsten*
- ▥ *Gravsten i bed*
- ▧ *Gravsten i hæk*
- ✱ *Eksisterende nåletræer*
- *Frugttræer*
- *Røde træer*
- *Søjleee*
- *Kirsebærtræer*
- *Eksisterende træer*
- *Nye store træer*

Gravstedsmodul

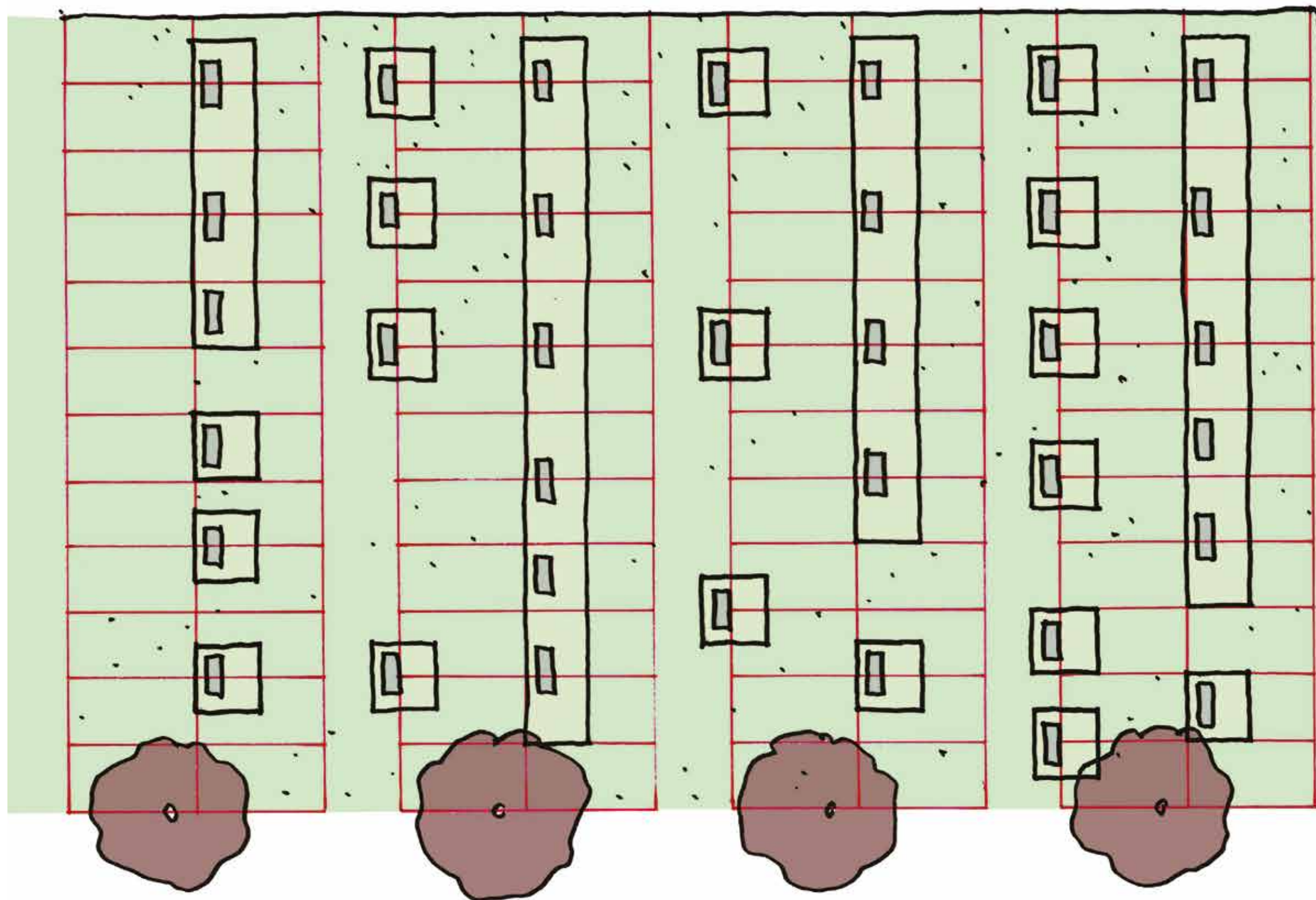
Område 1 - Den gamle kirkegård

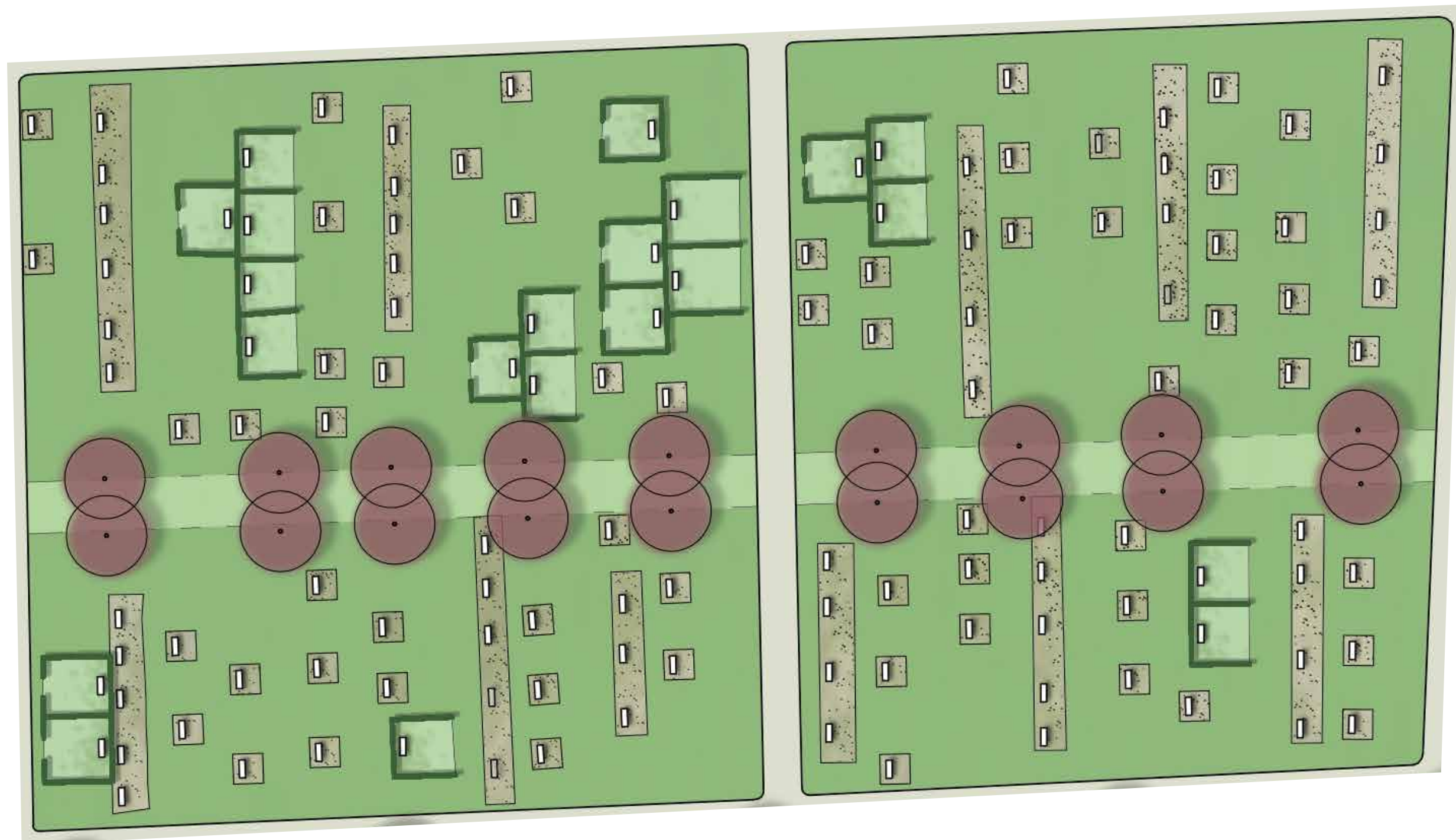
Område 1 - Den gamle kirkegård

Område 2 - Den nye kirkegård

Område 2 - Den nye kirkegård

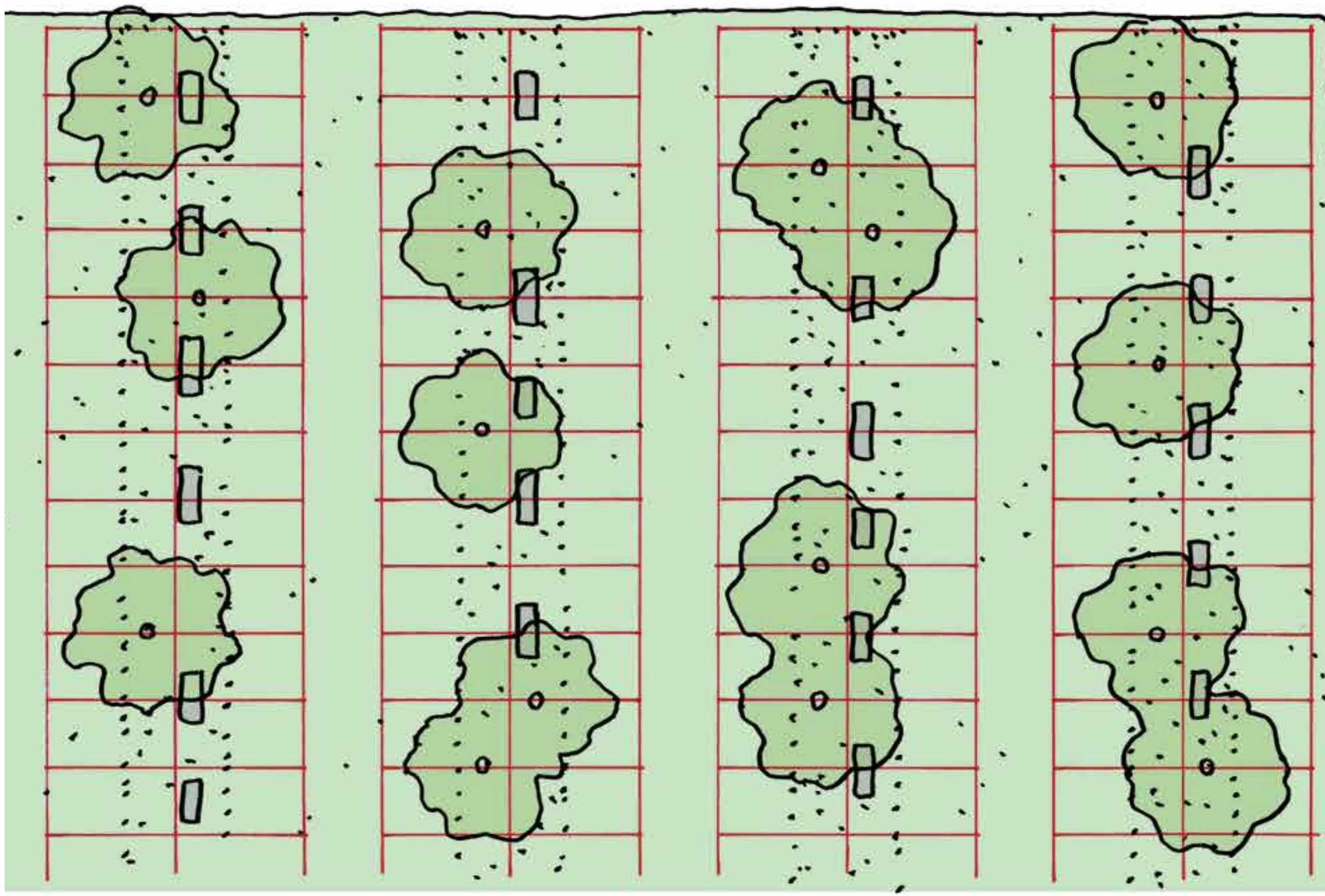

Område 2 - Den nye kirkegård

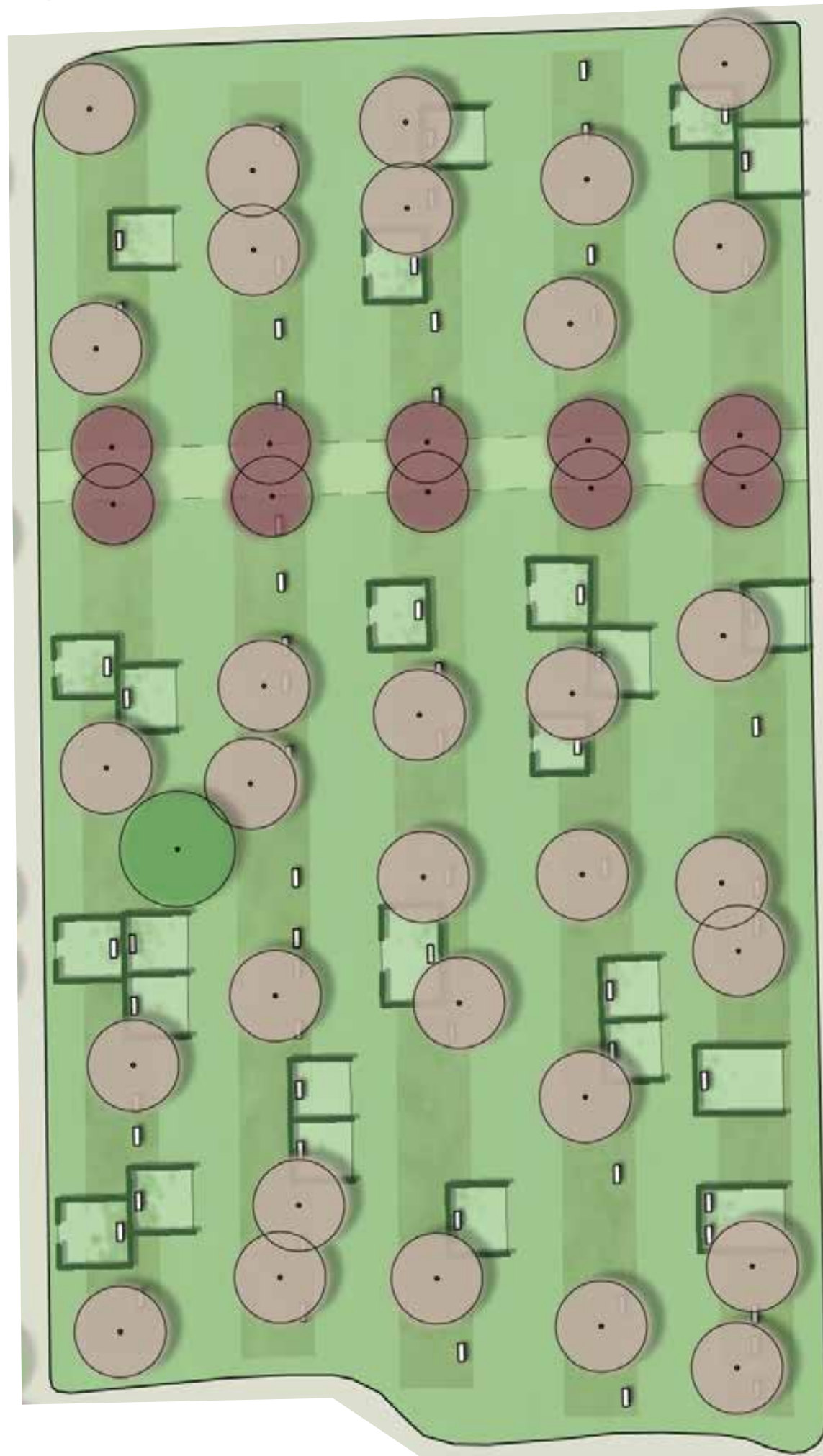

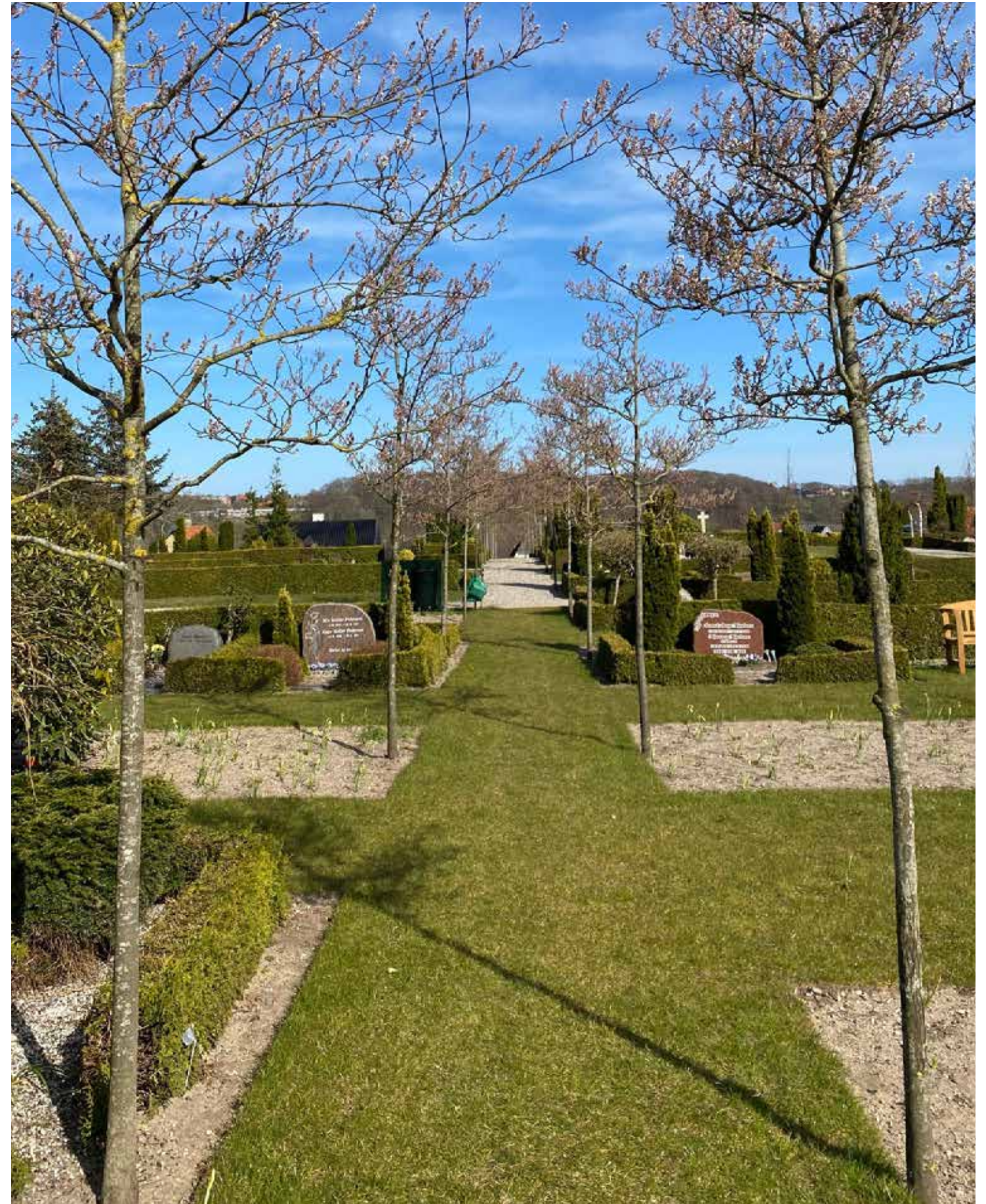
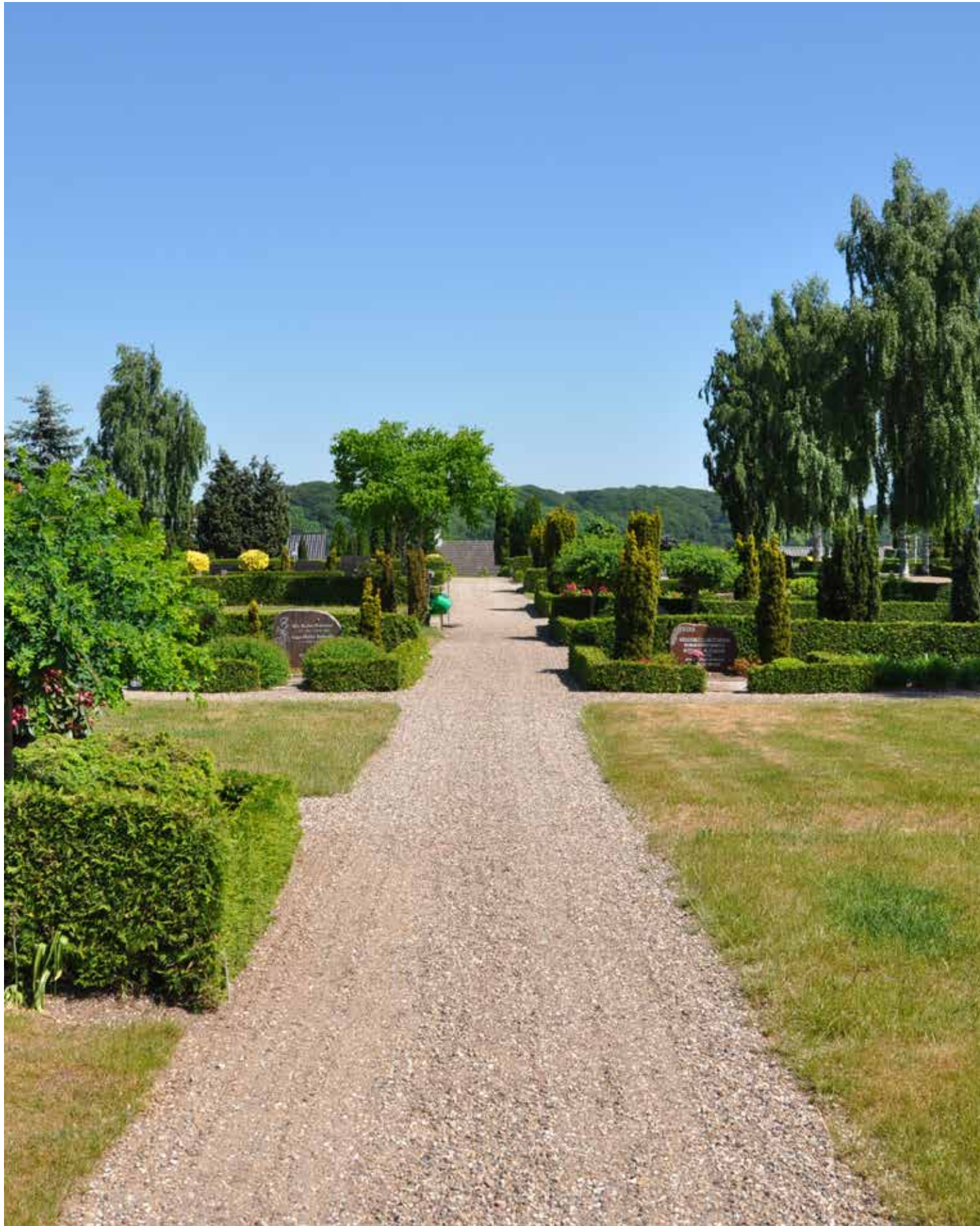
Område 3 - Æblelunden

Område 3 - Æblelunden

Område 3 - Æblelunden

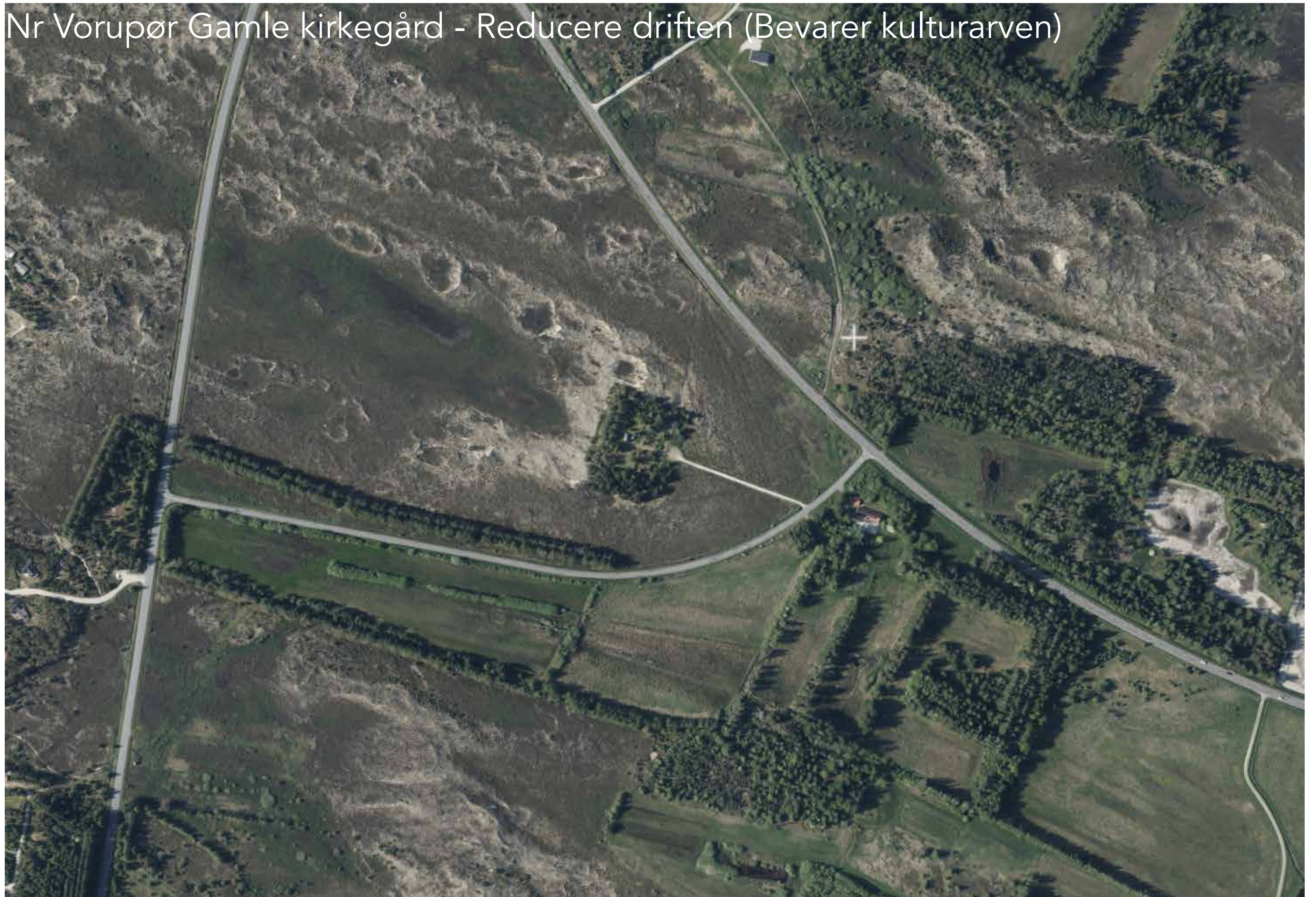

Nr Vorupør Gamle kirkegård - Reducere driften (Bevarer kulturarven)

Biodiversitet, C02 og arkitektur

**SKAARUP
LANDSKAB**

Anne Vium Skaarup

Landskabsarkitekt MAA
Kirkegårdsconsulent i Haderslev Stift